

ДАВИДЧУК М.І., завідувач відділу проектно-технологічної документації, охорони родючості ґрунтів та польових досліджень

НІКІТЕНКО Г.В., завідувач лабораторії польових досліджень та охорони родючості ґрунтів

ПОПОВА М.М., кандидат сільськогосподарських наук, науковий співробітник

ХОНЕНКО Л.Г., кандидат сільськогосподарських наук, науковий співробітник

Миколаївський обласний державний проектно-технологічний центр охорони родючості ґрунтів і якості продукції

ДИНАМІКА ВИКОРИСТАННЯ ЗРОШУВАНИХ ЗЕМЕЛЬ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В статті коротко освітлені ґрунти Миколаївської області, на яких проводиться зрошення. Проаналізовано стан використання зрошуваних земель.

In article the characteristic of the irrigated grounds of the Nikolaev area is given. The status of their use for a long term period is analyzed

Миколаївська область розташована в зоні південного Степу України. Ґрунти – звичайні та південні чорноземи і темно-каштанові – відрізняються високою родючістю. Чорноземи звичайні – характерні ґрунти степової зони. Середній вміст гумусу складає 3,8-4,4 %. Сума увібраних основ коливається від 30 до 50 мг-екв. на 100 грамів ґрунту. В їхньому складі переважають кальцій і магній, вміст натрію та калію не більше 1-2 мг-екв. на 100 грамів ґрунту. Чорноземи південні малогумусні поширені в південній частині області. Гумусовий горизонт складає 27-35 см. У зв'язку із сильно вираженими процесами мінералізації вміст гумусу в орному шарі ґрунту невисокий – 2,5-3,6 %. Темно-каштанові ґрунти знаходяться на самому півдні Миколаївської області. За механічним складом ці ґрунти в основному важкосуглинкові. Сформовані в більш посушливих умовах, вони мають меншу глибину гумусового горизонту, ніж чорноземи південні. Вміст гумусу в орному шарі від 1,1 до 3,3 %. Сума ввібраних основ – 22-42 мг-екв. на 100 грамів ґрунту при більш вузькому співвідношенні кальцію до магнію як у чорноземі південного.

Сонячної енергії та тепла достатньо для розвитку і отримання високих урожаїв сільськогосподарських культур із найдовшим вегетаційним періодом.

Разом із тим південний Степ відчуває нестачу вологи: річна кількість опадів складає 300-450 мм, з них на травень-серпень припадає 170-200 мм, а в посушливі роки – менш ніж 150 мм. Унаслідок цього має місце значний недобір врожаю. Часті посухи наносять сільському господарству великий збиток. Різке зменшення валового збору зернових та інших культур у посушливі роки негативно відображається на кормовій базі тваринництва, тому значно знижується його продуктивність.

Зрошення в зоні нестійкого і недостатнього зволоження приводить до значної активізації біологічних процесів. За даними дослідів за 10 років на богарних темно-каштанових ґрунтах вона була в межах 15-65 % (мінімальна в посушливі і максимальна у вологі роки). На зрошуваних землях за рівних умов біологічна активність складала 44-98 %.

Із цього приводу в умовах південного Степу України зрошення має велике значення як гарант отримання високих і стабільних врожаїв.

У Миколаївській області станом на 1989 рік площа зрошуваних земель складала 184240 га і до 2006 року суттєво не змінилась. Але слід зазначити, що використання її починаючи з 1989 року по 2006 рік зменшувалося, що пояснюється зміною форми власності на землю та різким підвищенням цін на енергоносії (рис. 1).

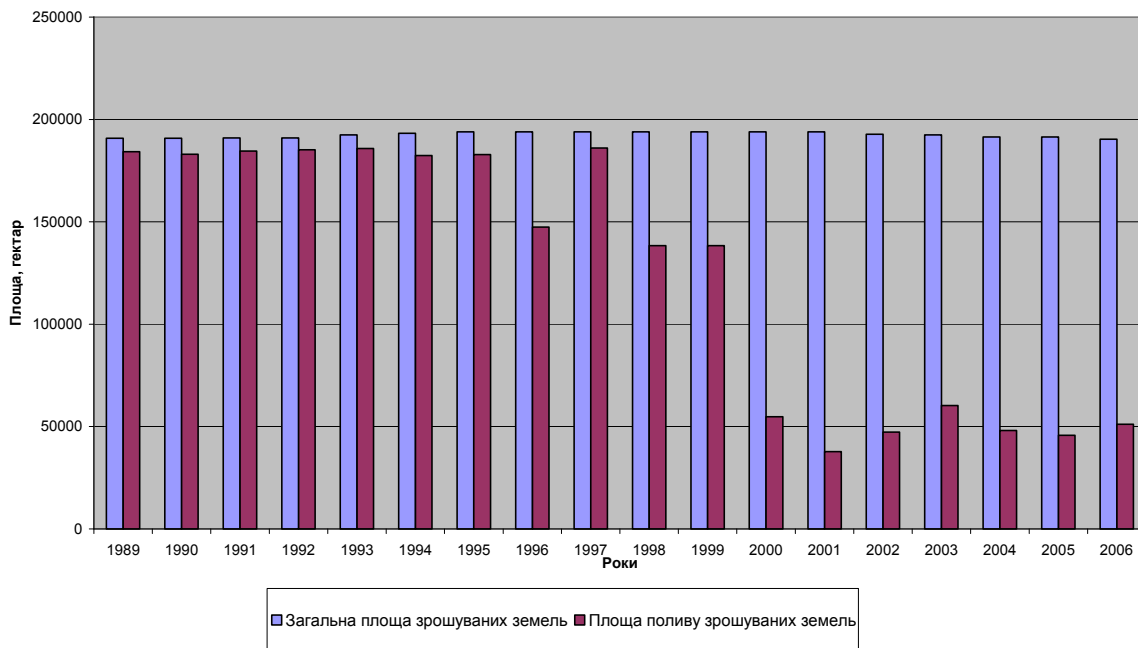

Рис1. Динаміка використання зрошуваних земель (за даними Облводгоспу)

Так, наприклад, у 1989 році поливна площа складала 96,5 % від загальної зрошуваної площі, а станом на 2006 рік – 26,8 %. У 2006 році найбільш ефективно використовувалися зрошені землі в Березанському і Веселинівському районах – відповідно 61,1 і 61,3 %. На 44,4 % використовували зрошені землі в Новоодеському районі. В Казанківському районі полив припинено ще в 1992 році, з 1997 року не використовуються за призначенням зрошені землі в Новобузько-

му, з 2001 року – в Єланецькому з 2002 року – в Братському районах.

Тому, виходячи з вищенаведеного, слід зробити висновок, що пріоритетним завданням на найближчу перспективу повинно стати відновлення функціонування існуючих зрошуваних систем. При цьому в першу чергу повинно бути забезпечено функціонування тих систем, що мають добрий та задовільний стан і не відпрацювали свого нормативного строку експлуатації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дані Головного управління статистики Миколаївської облдержадміністрації / Інформаційні бюлетені.
2. Повышение плодородия орошаемых земель / В.И. Остапов, И.Д. Филипьев и др. – К.: Урожай, 1989.
3. Ромащенко М.І., Балюк С.А. Зрошення земель в Україні. – К.: Світ, 2000.